

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

Dokuz Eylül University Principles Of Ataturk And Revolution History Institute

Cilt / Volume: **XXIV**

Sayı / Issue: **49**

Yıl / Year: **2024**

Güz / Autumn

ÇAĞDAŞ TÜRKİYE TARİHİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

*JOURNAL OF MODERN
TURKISH HISTORY
STUDIES*

İzmir
Aralık 2024

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

ÇAĞDAŞ TÜRKİYE TARİHİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Cilt: XXIV Sayı: 49 Yıl: 2024 Güz

Yayın No : 09.8888.5600.000/BY.024.050.1213

ISSN : 1300-0756

E-ISSN : 2980-129X

Derginin Sahibi : Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü adına
Prof. Dr. Kemal **ARI**

Sorumlu Müdür : Doç. Dr. Hasan Taner **KERİMOĞLU**

Yönetim Yeri : T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi - Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü
Buca - 35390 - İzmir / Türkiye

Yayının Türü : Uluslararası Akademik Hakemli - Altı Ayda Bir Yayınlanır.

Yazışma Adresi : Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü,
Tınaztepe Yerleşkesi, Buca - 35390 - İzmir / Türkiye

Tel: (0 232) 301 79 20 - 453 98 29 Faks: (0 232) 453 99 07

Erişim Adresi : <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cttad>

Sayfa Tasarımı : Ahmet Yılmaz

Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi; **TÜBİTAK/ULAKBİM, Index Copernicus, EBSCO** ve **ASOS**
(*Akademia Sosyal Bilimler İndeksi*) tarafından taranmaktadır.

Yayınlanan yazılarda ileri sürülen görüşlerin sorumluluğu, yazarlarına aittir.

Dergide yayınlanan makaleler kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

Yayın Türü : 6 Aylık, Uluslararası, Süreli, Elektronik

Online Yayın Tarihi : 31 Aralık 2024

PUBLICATION OF DOKUZ EYLUL UNIVERSITY

PRINCIPLES OF ATATURK AND REVOLUTION HISTORY INSTITUTE**JOURNAL OF MODERN TURKISH HISTORY STUDIES**

Volume: XXIV Issue: 49 Year: 2024 Autumn

Publication No : 09.8888.5600.000/BY.024.050.1213

ISSN : 1300-0756

E-ISSN : 2980-129X

Owner of Journal : On behalf of DEU, Principles of Ataturk and Revolution History Institute
Prof. Dr. Kemal **ARI**

Responsible Director : Assoc. Prof. Hasan Taner **KERİMOĞLU**

Place of Administration : T.C. Dokuz Eylul University - Principles of Ataturk and Revolution History Institute
Buca - 35390 - Izmir / Türkiye

Type of Publication : International Peer-reviewed Journal - Published every six months.

Address : Dokuz Eylul University, Principles of Ataturk and Revolution History Institute,
Tinaztepe Campus, Buca - 35390 - Izmir / Türkiye
Tel: +90 (232) 301 79 20 - 453 98 29 Fax: +90 (232) 453 99 07

Access Address : <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cttad>

Page and Cover Design : Ahmet Yilmaz

Journal of Modern Turkish History Studies is indexed by **TUBITAK/ULAKBIM**, **Index Copernicus**, **EBSCO**,
and **ASOS** (*Akademia Sosyal Bilimler İndeksi*).

Responsibility of opinions which are suggested in published articles belong to their authors.

Articles published in the journal can not be used without quoting.

Type of Publication : Biannually, International, Periodical, Elektronik

Date of Publication : 31 December 2024

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRKİYE TARİHİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

DOKUZ EYLUL UNIVERSITY
INSTITUTE OF ATATURK'S PRINCIPLES AND TURKISH REVOLUTION HISTORY
JOURNAL OF MODERN TURKISH HISTORY STUDIES

ISSN: 1300-0756 || **E-ISSN:** 2980-129X

Yayın No / Publication No
09.8888.5600.000/BY.024.050.1213

Sahibi / Owner

Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü adına
On Behalf of Dokuz Eylul University, Institute of Ataturk's Principle and Turkish Revolution History
Prof. Dr. Kemal **ARI**

Sorumlu Müdür / Responsible Director
Doç. Dr. Hasan Taner **KERİMOĞLU**

Editör / Editor
Prof. Dr. Fevzi **ÇAKMAK**

Yardımcı Editör / Assistant Editor
Öğr. Gör. Dr. Ercan **YALÇIN**

Mizanpaj Editörü & Teknik Redaktör
Layout Editor & Technical Proofreader
Öğr. Gör. Ahmet **YILMAZ**

Online Yayın Tarihi / Date of Publication
31 Aralık 2024 / 31 December 2024

Yayın Türü / Type of Publication
6 aylık, Uluslararası, Süreli
Bianually, International, Periodical

İletişim / Communication
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/cttd>

Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, TR-Dizin TÜBİTAK/ULAKBİM ve EBSCO tarafından taranmaktadır. Yayınlanan yazılarda ileri sürülen görüşlerin sorumluluğu, yazarlarına aittir. Dergide yayınlanan makaleler kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

Journal of Modern Turkish History Studies is indexed by TR-Dizin TUBITAK/ULAKBİM and EBSCO. Responsibility of opinions which are suggested in published articles belong to their authors. Articles published in the journal can not be used without quoting.

© All Rights Reserved.

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Kemal **ARI**
Prof. Evangelia **BALTA**

Prof. Dr. Vera **COSTANTİNİ**

Prof. Dr. Fevzi **ÇAKMAK**
Prof. Dr. Yasemin **DOĞANER**

Prof. Dr. Fabio L. **GRASSİ**
Prof. Dr. Ercan **HAYTOĞLU**

Prof. Dr. Ulvi **KESER**

Prof. Dr. Odile **MOREAU**

Prof. Dr. Raoul **MOTİKA**

Prof. Dr. Cihan **ÖZGÜN**

Prof. Dr. İgor **TURİTSİN**

Prof. Dr. Recep **ŞKRİYEL**

Prof. Dr. Hakan **UZUN**

Doç. Dr. Liliana Elena **BOŞCAN**

Doç. Dr. Hasan Taner **KERİMOĞLU**

Dr. Öğr. Üyesi Pashalis **VALSAMİDİS**

Dr. Fulvio **BERTUCCELLI**

*Türkiye, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi
Yunanistan, Atina, National Hellenic Research
Foundation, Institute of Historical Research
İtalya, Dipartimento di Studi sull'Asia e sull'Africa
Mediterranea Università "Ca'Foscari" di Venezia*

*Türkiye, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi
Türkiye, Ankara, Hacettepe Üniversitesi*

İtalya, Roma, Sapienza University of Rome

*Türkiye, Denizli, Pamukkale Üniversitesi
KKTC, Girne, Uluslararası Fındık Üniversitesi*

Fransa, Montpellier, Montpellier Üniversitesi

Almanya, Hamburg, Hamburg Üniversitesi

Türkiye, İzmir, Ege Üniversitesi

Rusya, Moskova, Tarih, Ekonomi ve Hukuk Araş. Enst.

Sırbistan, Yeni Pazar, Novi Pazar Devlet Üni.

Türkiye, Ankara, Ankara Üniversitesi

Romanya, Bükreş, Bükreş Üniversitesi

Türkiye, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi

Yunanistan, Gümülcine, Trakya Dimokritos Üni.

İtalya, Roma, Sapienza University of Rome

Bu Sayının Hakemleri / Referees of This Issue

Prof. Dr. Seher AKÇA	<i>Türkiye, Muğla, Muğla Sıtkı Koçman Üni.</i>
Prof. Dr. Ahmet ALTINTAŞ	<i>Türkiye, Afyon, Afyon Kocatepe Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Zehra ASLAN	<i>Türkiye, Rize, Recep Tayyip Erdoğan Üni.</i>
Prof. Dr. Mehmet Kaan ÇALEN	<i>Türkiye, Edirne, Trakya Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Hayri ÇAPRAZ	<i>Türkiye, Isparta, Süleyman Demirel Üni.</i>
Prof. Dr. Fatih DAMLIBAĞ	<i>Türkiye, Gümüşhane, Gümüşhane Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Şerif DEMİR	<i>Türkiye, Kastamonu, Kastamonu Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Yasemin DOĞANER	<i>Türkiye, Ankara, Hacettepe Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Fahriye EMGİLİ	<i>Türkiye, Mersin, Mersin Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Erkan GÖKSU	<i>Türkiye, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Mehmet KAYA	<i>Türkiye, Niğde, Niğde Ömer Halisdemir Üni.</i>
Prof. Dr. Umut KARABULUT	<i>Türkiye, Denizli, Pamukkale Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Erdoğan KELEŞ	<i>Türkiye, Muğla, Muğla Sıtkı Koçman Üni.</i>
Prof. Dr. Yaşar ÖZÜÇETİN	<i>Türkiye, Kırşehir, Kırşehir Ahi Evran Üni.</i>
Prof. Dr. Ümmügülsüm POLAT	<i>Türkiye, Ankara, Ankara Hacı Bayram Veli Üni.</i>
Prof. Dr. Kemal SAYLAN	<i>Türkiye, Ordu, Ordu Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Tuncay Ercan SEPETÇİOĞLU	<i>Türkiye, Aydın, Aydın Adnan Menderes Üni.</i>
Prof. Dr. İsmet TÜRKMEN	<i>Türkiye, Tokat, Tokat Gaziosmanpaşa Üni.</i>
Prof. Dr. Mehmet Alaaddin YALÇINKAYA	<i>Türkiye, Trabzon, Karadeniz Teknik Üni.</i>
Prof. Dr. Behçet Kemal YEŞİLBURSA	<i>Türkiye, Bursa, Bursa Uludağ Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Okan YEŞİLOT	<i>Türkiye, İstanbul, Marmara Üniversitesi</i>
Prof. Dr. Yücel YİĞİT	<i>Türkiye, Muğla, Muğla Sıtkı Koçman Üni.</i>
Prof. Dr. Mustafa Serhan YÜCEL	<i>Türkiye, Bilecik, Bilecik Şeyh Edebali Üni.</i>
Doç. Dr. Resul BABAOĞLU	<i>Türkiye, İzmir, İzmir Katip Çelebi Üni.</i>
Doç. Dr. Recep BÜYÜKTOLU	<i>Türkiye, Çankırı, Çankırı Karatekin Üni.</i>
Doç. Dr. Yasin COŞKUN	<i>Türkiye, Siirt, Siirt Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Güzin ÇAYKIRAN	<i>Türkiye, Ankara, Milli Savunma Bakanlığı</i>
Doç. Dr. Mustafa Edip ÇELİK	<i>Türkiye, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üni.</i>
Doç. Dr. Muzaffer DENİZ	<i>Türkiye, Van, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Bülent DURGUN	<i>Türkiye, İstanbul, İstanbul Arel Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Yasemin ELİK	<i>Türkiye, Erzincan, Erzincan Binali Yıldırım Üni.</i>
Doç. Dr. Asil KAYA	<i>Türkiye, İzmir, Ahmet Piriştina Kent Arşivi Müzesi</i>
Doç. Dr. Erol KARCI	<i>Türkiye, İzmir, İzmir Bakırçay Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Mehmet Ali KARAMAN	<i>Türkiye, Burdur, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üni.</i>
Doç. Dr. Mustafa SALEP	<i>Türkiye, Kayseri, Kayseri Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Ferit Salim SANLI	<i>Türkiye, Ankara, Hacettepe Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Süleyman TEKİR	<i>Türkiye, Sinop, Sinop Üniversitesi</i>
Doç. Dr. Resul YAVUZ	<i>Türkiye, Balıkesir, Bandırma Onyediy Eylül Üni.</i>
Doç. Dr. İdris YÜCEL	<i>Türkiye, Ankara, Hacettepe Üniversitesi</i>
Dr. Öğr. Üye. Yusuf AKBABA	<i>Türkiye, Eskişehir, Eskişehir Osmangazi Üni.</i>
Dr. Öğr. Üye. Semih ÇINAR	<i>Türkiye, İzmir, Ege Üniversitesi</i>
Dr. Öğr. Üye. Ayşe ŞENER	<i>Türkiye, Kırklareli, Kırklareli Üniversitesi</i>
Arş. Gör. Dr. Mustafa KIRIŞMAN	<i>Türkiye, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi</i>
Dr. Fulvio BERTUCCELLİ	<i>İtalya, Bologna, Bologna Üniversitesi</i>
Dr. Nuran KOLTUK	<i>Türkiye, Tekirdağ, Tekirdağ Namık Kemal Üni.</i>
Dr. Mehmet ARSLAN	
Dr. Gürdal ÇETİNKAYA	

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

	<u>Sayfa / Page</u>
Editörden <i>Editor's Note</i>	421
<u>ARAŞTIRMA MAKALELERİ / RESEARCH ARTICLES:</u>	
İsmail KÖSE Kırım Savaşı (1853-1856) ve Türk Boğazları Kaide-i Kadim Geçiş Rejiminin Devletler Hukuku Normu Olarak Yerleşmesi <i>Crimean War (1853-1856) and Turkish Straits Passage Regime's Transformation as an International Law Norm</i>	425
Sevim ERDEM İngilizler Boğaziçi Kıyılarında: Bir İngiliz Maden Yatırımcısı John Francis Holcomb Read (J.F.H.R.)'in, Sarıyer Bakır Madenini Elde Etme Çabası <i>The British on the Shores of the Bosphorus: The Effort of a British Mining Investor, John Francis Holcomb Read (J. F. H. R.), to Seize the Sariyer Copper Mine</i>	457
Mustafa DAĞ Düyûn-ı Umûmîyye-i Osmaniye Varidat-ı Mahsusa İdaresi Memurun Nizamnamesi'nin Tatbikine Dair Bir İnceleme <i>A Review on the Implementation of Düyûn-ı Umûmîyye-i Osmaniye Varidat-i Mahsusa Administration Civil Regulation</i>	493
Mehmet BAŞARAN Muğla Kuva-yı Milliyesinde Mali Sorunlara İlişkin Bir Soruşturma Örneği <i>An Example of an Investigation on Financial Problems in Muğla Kuva-yı Milliye</i>	561

Gölsüm TÖTÖNCÖ

Erken Cumhuriyet Döneminin

II. Meşrutiyet ile İttihat ve Terakki'ye Bakışı

The Early Republican Period's Perspective on the Second Constitutional Monarchy and the Committee of Union and Progress

605

Fatih SELÇUK

Fransız Le Temps Gazetesinin Türkiye Muhabiri Paul Gentizon'un Gözüyle Türk-Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi (1922-1924)

Turkish-Greek Obligatory Population Exchange Through The Eyes of Paul Gentizon, Türkiye Correspondent of the French Le Temps Newspaper (1922-1924)

655

Yeter MENGES

Türkiye'de Halifelik'in Kaldırılmasının

İtalyan Kamuoyunda Yansımaları

Reflections of the Abolition of the Caliphate in Türkiye on the Italian Public

691

Can Tankut ESMEN

Cumhuriyet Dönemi Eski Türk Tarih Yazıcılığında Bleda İmajı

The Image of Bleda in Old Turkish Historiography of the Republican Period

729

Fatma EMEK, Doğan DUMAN

Türkiye'de İlkokul Sosyal Alan Ders Kitaplarında

Köycülük Çalışmaları (1923-1933)

Villagism Studies in Primary School Social Studies Textbooks in Türkiye (1923-1933)

751

Muhammed GÜÇLÜ

Antalya Mıntıkası Maarif Eminliği ve Maarif Eminleri (1926-1931)

Maarif Eminliği of Antalya Region and Maarif Eminleri (1926-1931)

775

Nihal YILDIZ, Osman AKANDERE, Elif KURT

Köy Enstitülerinde Sosyal ve Kültürel Faaliyetler

Social and Cultural Activities in Village Institutes

807

Yasin TUNA, Onur AKDOĞAN

Orta Doğu Enerji Jeopolitiğinde Stratejik İş Birliği:
Yasin Haşimi'nin Türkiye-İrak Petrol Hattı Projesi 845
*Strategic Collaboration in Middle East Energy Geopolitics:
Yasin Hasimi's Türkiye-Iraq Oil Pipeline Project*

Talgat ZHOLDASSULY

Mustafa Çokay'ın Yazıları Çerçevesinde Basmacı Hareketinin
Dini Boyutu ve Sovyetlerin Din Politikası (1917-1930) 867
*The Religious Dimension of the Basmacı Movement and
the Religious Policy of the Soviets Within the Framework of
Mustafa Çokay's Writings (1917-1930)*

Murat KASAPSARAÇOĞLU

Cumhuriyet Senatosu Tartışmalarında Türkiye'nin
Ortadoğu Politikası (1961-1980) 905
*Türkiye's Middle East Policy in the Debates of
the Republican Senate (1961-1980)*

Yaşar ÖZKANDAŞ

İsmail Cem'in Düşünce Dünyasında Muhtıradan Darbeye
Türk Siyasetinin Anatomisi 933
*The Anatomy of Turkish Politics from Memorandum to
Coup in Ismail Cem's World of Thought*

Yenal ÜNAL

TBMM'nin Açılışının 50. Yıl Dönümünde Hayatta Olan
I. Dönem Milletvekillerinin Gözünden
Cumhuriyet'in İlk Dönemlerine İlişkin Bazı Tespitler 957
*Some Observations on the Early Years of the Republic from
the Perspective of the First Term Members of
the Grand National Assembly of Türkiye
Who Were Alive on the 50th Anniversary of Its Opening*

CEVİRİ / TRANSLATE

Özgür YILMAZ

Stanford J. Shaw: Osmanlı İmparatorluğu'nda Temsili İdarenin
Kökenleri: Taşra Meclislerine Bir Giriş, 1839-1876 993
*Stanford J. Shaw: The Origins of Representative Government in
the Ottoman Empire: An Introduction to the Provincial Councils,
1839-1876*

ÇAĞDAŞ TÜRKİYE TARİHİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

CİLT: XXIV

SAYI: 49

YIL: 2024

EDİTÖRDEN

Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nün hakemli süreli yayını olarak 1991 yılından itibaren yayınlanmaya başlayan Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi'nin 49. Sayısını (2024/Güz) bilim dünyası ile paylaşmanın mutluluğu içindeyiz. Bu sayımızda 19. Yüzyılın ikinci yarısı ile 20. Yüzyılı içine alan ve siyasi, askeri, sosyo-ekonomik tarihimize katkı sunan her biri birbirinden değerli 16 adet araştırma makalesi ile 1 adet çeviriye yer verdik.

Dergimizin tüm editoryal süreçleri DergiPark (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/cttd>) üzerinden yürütülmektedir. Dergimizde çalışmalarına yer vermek isteyen araştırmacıların DergiPark üzerinden çalışmalarını bize göndermeleri, sonrasında değerlendirme süreçlerini bu platform üzerinden takip etmeleri önemlidir. Geçmiş sayılarımızda olduğu gibi bu sayımızda yer verdiğimiz makaleler tarafımıza geliş tarihleri esas alınarak değerlendirme ve yayın süreçlerine dâhil edilmiştir. Hakem süreci öncesi intihal tarama programına sokulan çalışmalar, kör hakemlik uygulanarak, araştırma konusu hakkında uzman en az iki hakem tarafından incelenmiştir.

Bu sayımızın bilim dünyası ile buluşmasında hakem olarak katkı sunan ve çalışmalarını bizimle paylaşarak bize değer katan kıymetli bilim insanlarımız ile dergimizin yayın sürecinde emeği geçenlere teşekkür ediyor, keyifli okumalar diliyorum.

Prof. Dr. Fevzi ÇAKMAK

JOURNAL OF MODERN TURKISH HISTORY STUDIES

VOLUME: XXIV

ISSUE: 49

YEAR: 2024

EDITOR'S NOTE

We are happy to share with the scientific world the 49th Issue (2024/Fall) of the Journal of Modern Turkish History Studies, which has been published since 1991 as a peer-reviewed periodical of Dokuz Eylül University Principles of Atatürk and Revolution History Institute. In this issue, we included 16 valuable research articles and 1 translation, each of which covers the second half of the 19th century and the 20th century and contributes to our political, military and socio-economic history.

All editorial processes of our journal are carried out through DergiPark (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ctad>). It is important for researchers who want to include their work in our journal to send their work to us via DergiPark and then follow their evaluation process on this platform. As in our previous issues, the articles we included in this issue were included in the evaluation and publication processes based on their date of arrival. The studies, which were included in the plagiarism screening program before the referee process, were examined by at least two referees who are experts on the research subject, using blind peer review.

I would like to thank our valuable scientists who contributed to the meeting of this issue with the scientific world as referees and who added value to us by sharing their studies with us, and those who contributed to the publication process of our journal, and I wish you a pleasant reading.

Prof. Dr. Fevzi ÇAKMAK

